

Ustavno- in primerjalno pravni vidiki kolektivnega upravljanja pravic na avdiovizualnih delih

*Eneja Drobež**

POVZETEK

Zadnja novela Zakona o avtorski in sorodnih pravicah iz leta 2022 je močno preoblikovala razmerja med ključnimi deležniki pri ustvarjanju avdiovizualnih del, tj. soavtorji, izvajalci in filmskimi producenti. Slovenija je sledila novejšim trendom v primerjalnem pravu, ki z neodpovedljivimi in neprenosljivimi poplačilnimi pravicami zagotavljajo pravično udeležbo ustvarjalcev na dohodkih iz sekundarnega izkoriščanja avdiovizualnih del. S tem se v Evropski uniji krepi položaj kolektivnih organizacij, saj nacionalni zakoni za tovrstne pravice običajno določajo, da se obvezno kolektivno upravljajo. Po drugi strani pa je treba zaradi ustavnega načela pravne varnosti in prepovedi retroaktivnosti iz 155. člena URS preprečiti, da bi nove zakonske določbe posegale v že obstoječa pogodbeno razmerja med ustvarjalci in filmskimi producenti. V prispevku bomo preučili naravo novih pravic in jih primerjali s podobnimi ureditvami v primerjalnem pravu. Preverili bomo, katere izmed teh pravic bi lahko pomenile izziv z vidika prepovedi retroaktivne veljave pravic in kako naj k temu pristopi zakonodajalec.

Ključne besede: avtorsko pogodbeno pravo, poplačilne pravice, pravice do nadomestil, avdiovizualna dela, prepoved povratne veljave predpisov, razvoj avtorskopravne zakonodaje

* Evropska pravna fakulteta Nove univerze, Univerza Alma Mater AMEU. *Prispevek je pripravljen v okviru CRP projekta V5-24014: Učinkovitost sistema kolektivnega upravljanja avtorske in sorodnih pravic v Republiki Sloveniji, ki ga financirata Javna agencija za znanstvenoraziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport.*

Constitutional and comparative legal aspects of collective management of rights in audiovisual works

POVZETEK

The latest amendment to the Copyright and Related Rights Act from 2022 has significantly reshaped the relationships between key stakeholders in the creation of audiovisual works, i.e., co-authors, performers, and film producers. Slovenia has followed recent trends in comparative law, which ensure fair participation of creators in revenues from the secondary exploitation of audiovisual works through irrevocable and non-transferable remuneration rights. This strengthens the position of collective organisations in the European Union, as national laws for such rights usually stipulate that they must be managed collectively. On the other hand, due to the constitutional right to legal security, it is necessary to prevent the new legal provisions from interfering with existing contractual relationships between creators and film producers. In this article, we will examine the nature of the new rights and compare them with similar regulations in comparative law. We will examine which of these rights could pose a challenge in terms of the prohibition of retroactive effect of rights and how legislators should approach this issue.

Keywords: copyright contract law, remuneration rights, audiovisual works, prohibition of retroactive effect of regulations, development of copyright legislation

1. Uvod

Čeprav je uporaba avtorskih del na pretočnih platformah (ang. *streaming*) v izjemnem porastu, njihovi ustvarjalci pogosto niso sorazmerno udeleženi na prihodkih iz

uporabe (Evropska komisija, 2024, str. 8). V avdiovizualnem sektorju je pogajalski položaj avtorjev še posebej šibak, kar je razvidno iz pogodb s filmskimi producenti, ki pogosto vključujejo popoln odkup pravic z enkratnim plačilom oziroma nizke honorarje (Legrand, 2022, str. 5). Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o avtorski in sorodnih pravicah - ZASP-I (Državni zbor, 2022) je z namenom krepitev ekonomskega položaja avtorjev uvedel nove poplačilne pravice, s katerimi je pretresel razmerja med ključnimi deležniki pri ustvarjanju avdiovizualnih del. V tem okviru so posebej pomembne t.i. »preostale« (ang. *residual*) poplačilne pravice, ki jih lahko opredelimo tudi kot neposredne zahteve za plačilo (nem. direkte Vergütungsansprüche). »Preostale« poplačilne pravice ne nadomestijo izključne pravice avtorja, temveč z njo soobstajajo kot del plačila za uporabo varovanih vsebin, ki se mu avtor ne more odpovedati. Navedeni mehanizem plačila se običajno uporabi dodatno, poleg katerega koli drugega plačila avtorjem, dogovorjenega v individualnih pogodbah s filmskimi producenti. Tovrstne poplačilne pravice so običajno neodpovedljive in neprenosljive ter se izvršujejo preko obveznega kolektivnega upravljanja pravic (Senftleben in Izyumenko, 2024, str. 26). Na ravni Evropske unije (EU) takšno »preostalo« poplačilno pravico ob prenosu pravice dajanja v najem določa 5. člen Direktive 2006/115/ES o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine (Evropski parlament in Svet, 2006). Direktiva izrecno dopušča, da lahko države članice določijo obvezno kolektivno upravljanje te pravice.

Značilnost »preostalih« poplačilnih pravic je, da zaradi njihove neodpovedljivosti, ki nakazuje tudi na neprenosljivost, posegajo v pogodbeno svobodo na avdiovizualnem področju. Avtor teh pravic ne more prenesti niti se jim odpovedati, ne glede na njegovo siceršnjo voljo oziroma pogajalsko moč. Ob zakonski uveljavitvi takšnih pravic

je zato treba proučiti, ali lahko nova ureditev posega v obstoječa pogodbeno razmerja? Pri »preostali« poplačilni pravici namreč ne gre za poplačilno pravico, ki bi jo zakonodajalec podelil novi kategoriji ustvarjalcev, katerih pravice do tedaj ne bi bile predmet pogodbenega prenosa. Na primer, kabelski operaterji so že pred uveljavitvijo ZASP-I (Državni zbor, 2022) od kolektivne organizacije pridobili licence za radiodifuzno retransmisijo avdiovizualnih del. Slednja pa je prihodke posredovala filmskim producentom kot imetnikom pravic, ki so od soavtorjev avdiovizualnih del pogodbeno pridobili izključne pravice radiodifuzne retransmisije. Pravice radiodifuzne retransmisije so torej bile že pogodbeno urejene. Po uveljavitvi ZASP-I (Državni zbor, 2022) pa uporabniki za izkoriščanje iste pravice kableske retransmisije in za isto kategorijo imetnikov pravic - ne glede na siceršnjo pridobitev licence od filmskega producenta kot derivativnega imetnika pravic - dolgujejo še plačilo izvirnemu imetniku pravic - avtorju oziroma izvajalcu. Intenzivnost posega v pogodbeno svobodo strank zahteva podrobno proučitev pravne narave novih pravic in njihovo umestitev v okvir prava EU ter ustavnega prava.

V članku bomo najprej preučili značilnosti novih poplačilnih pravic soavtorjev avdivozualnih del, ob upoštevanju ustavnopravnih vidikov in vidikov prava EU. Preverili bomo, v katerem delu gre za nove pravice, v katerem pa za dopolnitev obstoječega režima pogodbenega prenosa avtorske in sorodnih pravic s »preostalimi« poplačilnimi pravicami. Nato bomo primerjali, kako so podobne pravice urejene v primerjalnem pravu (Nemčija, Avstrija, in Švica). Pri tem se bomo še posebej posvetili vprašanju morebitnega retroaktivnega učinkovanja poplačilnih pravic.

2. Narava novih poplačilnih pravic na avdiovizualnih delih

2.1. Razlika med izključnimi in poplačilnimi pravicami

V avtorskem pravu se materialne avtorske pravice delijo na izključne avtorske in sorodne pravice (nem. *Ausschließlichkeitsrechte*) ter na poplačilne pravice. Slednje pa v nemškem pravu že terminološko niso opredeljene kot pravice (nem. *Rechte*), temveč kot zakonski zahtevki za plačilo (nem. *gesetzliche Vergütungsansprüche*). Izključne avtorske pravice avtorju ne dajejo neposredne pravice do plačila, temveč varujejo njegove premoženjske interese s tem, da avtor izključno dovoljuje ali prepoveduje uporabo svojega dela in primerkov svojega dela (Repas idr., 2023, str. 533). Avtor se torej sam odloči, ali bo dovolil ali prepovedal uporabo svojega dela, pri čemer lahko uporabo pogojuje z avtorskim honorarjem. Če avtor uporabe dela ne dovoli, pa tretji to delo vseeno uporablja, slednji odgovarja za kršitev avtorske pravice po splošnih pravilih nepogodbenega odškodninskega prava in je avtorju dolžan povrniti škodo. Alternativno je kršitelj po načelih prava neupravičene obogatitve dolžan avtorju nadomestiti zneske, za katere je bil zaradi neavtorizirane uporabe dela obogaten. Če pa zakon daje avtorju samo poplačilno pravico, ta uporabe dela ne more preprečiti: uporabnik pa je avtorju že po samem zakonu dolžan plačati za vsako relevantno uporabo.

O pravni naravi poplačilnih pravic v slovenski pravni literaturi še ni bilo veliko napisanega. Vrhovno sodišče Republike Slovenije (2015a, 2015b) je v sklepkih III Ips 141/2014 in III Ips 142/2014 glede pravice do nadomestila za priobčitev fonogramov javnosti (130. člen Zakona o avtorski in sorodnih pravicah ZASP (Državni zbor, 2007)) poudarilo, da »gre za zahtevek za plačilo obveznosti, ki jo neposredno vzpostavlja zakon.« Stališče Vrhovnega sodišča sta kritizirali Ovčak Kos in Mežnar (2015, str. 6), ker naj

ne bi bilo prepričljivo, niti naj zanj ne bi bilo najti opore v strokovni literaturi (Trampuž, 2007, str. 86). Člen 130 ZASP, ki uporabnike zavezuje za plačilo nadomestila, je po mnenju avtoric zgolj pojasnjevalne narave in ne odgovarja na vprašanje pravne narave zahtevka (Ovčak Kos in Mežnar, 2015, str. 6),

Prava narava poplačilnih pravic je bistvenega pomena za uveljavljanje pravic po ZASP-I (Državni zbor, 2022) in za njihovo umestitev v splošni sistem avtorskega ter obligacijskega prava. Menimo, da so vse poplačilne pravice iz ZASP po svoji naravi zakonski zahtevki za plačilo (nem. *gesetzliche Vergütungsansprüche*). Značilnost poplačilnih pravic je, da obligacijsko razmerje med uporabnikom in imetnikom pravice nastane z uporabo dela kot z avtorskopravno relevantnim ravnanjem in na podlagi samega zakona. Na temelju tega razmerja pridobi upravičenec zahtevk za plačilo nadomestila kot izpolnitveni zahtevk (nem. *Erfüllungsanspruch*). Zahtevki zapadejo v plačilo neposredno po njihovem nastanku, njihovo zastaranje se presoja po splošnih pravilih za zastaranje (Melichar, 2010, sprot. op. 23). Pri poplačilnih pravicah zato ni treba iskati dodatne pravne podlage za plačilo v splošnih pravilih odškodninskega prava in prava neupravičene obogatitve, saj že zakon jasno pove, da se uporaba dela ne more preprečiti, zanj pa je treba plačati. Vprašanje bo ponovno preučilo Vrhovno sodišče (2024), ki je s sklepom III DoR 7/2025 dopustilo revizijo glede pravne narave pravice iz 130. člena ZASP (Državni zbor, 2007).

2.2. Razdelitev poplačilnih pravic iz ZASP-I

Menimo, da lahko nove pravice razdelimo z dveh vidikov, in sicer:

1. Glede na varovano delo na:

a. splošne poplačilne pravice, ki pripadajo vsem avtorjem, ter

b. poplačilne pravice, ki pripadajo samo ustvarjalcem avdovizualnih del (soavtorjem, avtorjem prvotnega dela ali izvajalcem) oziroma filmskim producentom.

2. Glede na naravo pravice pa jih delimo na:

a. samostojne poplačilne pravice, ki jih zakon določa namesto izključne pravice, ter

b. neposredne zahtevke za plačilo (nem. direkte Vergütungsansprüche) oziroma »preostale« poplačilne pravice (ang. residual rights), ki ostanejo avtorju, izvajalcu ali producentu ob prenosu izključne pravice.

2.3. Nove splošne poplačilne pravice

2.3.1. Ureditev v 76. členu ZASP pred ZASP-I

Člen 76 ZASP (Državni zbor, 2007) glede na njegov naslov ureja pravila ločenih prenosov. Navedeni člen vsebuje:

1. pravilo ločenih prenosov pravic, ki poudarja, da se s prenosom ene pravice prenaša samo ta pravica (prvi odstavek 76. člena (Trampuž idr., 1997, str. 194));

2. pravila ločenih prenosov načinov izkoriščanja znotraj posamezne pravice, in sicer ločenega prenosa pravice reproduciranja in pravice shranitve v elektronski obliki ter tonskega ali vizualnega snemanja (drugi odstavek), ter ločenega prenosa pravice distribuiranja in pravice do uvoza (tretji odstavek 76. člena, ibidem);

3. neposredne zahtevke za plačilo oziroma preostale poplačilne pravice, ki določajo neodpovedljivo in neprenosljivo upravičenje do periodičnih prihodkov iz določene materialne avtorske pravice. Takšen zahtevak ima avtor do uporabnika dela še potem, ko določeno izključno materialno avtorsko pravico prenese na tretje osebe. Primer je pravica do nadomestila za dajanje v najem, ki ostane avtorju ob prenosu pravice dajanja v najem (četrti odstavek 76. člena ZASP (Državni zbor, 2007)).

Trampuž idr. (1997) tretjo kategorijo uvrščajo med pravila ločenih prenosov načinov izkoriščanja, hkrati pa priznavajo, da ge za nekoliko drugačen položaj. Menimo, da pri tretji kategoriji ne gre za pravilo ločenih prenosov. Pravilo ločenih prenosov avtorju omogoča, da samostojno razpolaga s posamičnimi materialnimi avtorskimi pravicami in ekonomsko pomembnimi načini izkoriščanja posamezne materialne avtorske pravice. Pravilo ločenih prenosov preprečuje, da bi nastal položaj, ko bi avtor s pogodbo prenesel posamične materialne pravice ali načine izkoriščanja, ne da bi bilo to izrecno dogovorjeno. Pravilo ločenih prenosov krepi avtorjevo pravico razpolaganja s posamičnimi materialnimi pravicami, ki jo določa drugi odstavek 70. člena ZASP (Državni zbor, 2007). Preostale poplačilne pravice (tj. neposredni zahtevki za plačilo) pa avtorjeve pravice razpolaganja s posamičnimi materialnimi pravicami ne krepijo, temveč jo omejujejo. Namen neposrednih zahtevkov za plačilo je varstvo ekonomskega položaja avtorja, kar pa se po drugi strani doseže z omejitvijo njegove pravice svobodnega sklepanja pogodb.

2.3.2. Dopolnitev 76. člena ZASP s »preostalo« poplačilno pravico

ZASP-I (Državni zbor, 2022) je dopolnil 76. člen ZASP (Državni zbor, 2007) z novim petim odstavkom, po katerem ima avtor, če prenese pravico radiodifuzne retransmisije, neodpovedljivo pravico do primernega nadomestila za vsakokratno uporabo dela v primeru radiodifuzne retransmisije. Novi šesti odstavek istega člena pa določa, da ima avtor, če prenese pravice za priobčitev javnosti v okviru storitev deljenja na spletu, neodpovedljivo pravico do primernega nadomestila za vsakokratno uporabo dela v primeru priobčitve javnosti v okviru storitev deljenja vsebin na spletu. Zavezanec za plačilo je uporabnik.

Z navedeno določbo je zakonodajalec v slovenski pravni red prenesel prvi odstavek 18. člena Direktive 2019/790 o

avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu (Evropski parlament in Svet, 2019). Ta določa, da države članice zagotovijo, da so avtorji in izvajalci, kadar licencirajo ali prenesejo svoje izključne pravice za izkoriščanje svojih del ali drugih predmetov varstva, upravičeni do primernega in sorazmernega plačila (Vlada Republike Slovenije, 2022, str. 103).

2.4. Nove posebne poplačilne pravice za avdiovizualna dela

2.4.1. Ohranitev domneve prenosa pravic na filmskega producenta

ZASP-I (Državni zbor, 2022) ne spreminja ureditve v drugem odstavku 104. člena ZASP (Državni zbor, 2007), po kateri se s sklenitvijo pogodbe o avdiovizualni prireditvi domneva, da je avtor prvotnega dela izključno in neomejeno prenesel pravice, potrebne za izdelavo in izkoriščanje avdiovizualnega dela. Nespremenjen je ostal tudi drugi odstavek 107. člena ZASP (Državni zbor, 2007), po katerem se s sklenitvijo pogodbe o filmski produkciji šteje, da so soavtorji izključno in neomejeno prenesli na filmskega producenta »vse svoje materialne avtorske pravice in druge pravice avtorja na avdiovizualnem delu, njegovem prevodu, njegovih avdiovizualnih predelavah ali pri tem delu nastalih fotografijah.« Zakon tako domneva izključen in neomejen prenos vseh pravic na avdiovizualnem delu in vseh njegovih morebitnih nadaljnjih predelavah, z izjemo pravic iz četrtega odstavka 107. člena, na filmskega producenta. Slednji lahko tako tudi prosto predela obstoječi film v novega (Trampuž idr., 1997, str. 251). Ureditev temelji na argumentu, da so investicije, ki jih zahteva proizvodnja fonogramov in produciranje filmov, posebej visoke in tvegane, zato je treba producentu omogočiti njihovo povrnitev ((Evropski parlament in Svet, 2006).

2.4.2. Nove »preostale« poplačilne pravice

Ne glede na siceršnji prenos pravic na filmskega producenta imajo avtor prvotnega dela in soavtorji avdiovizualnega dela pravico do primernega nadomestila za vsakokratno:

1. radiodifuzno retransmisijo avdiovizualnega dela;
2. priobčitev avdiovizualnega dela javnosti v okviru storitev deljenja vsebin na spletu in videa na zahtevo ter za
3. drugo dajanje na voljo avdiovizualnega dela javnosti za namen doseganja posredne ali neposredne gospodarske koristi (15. in 16. člen ZASP-I (Državni zbor, 2022)).

Enako kot to velja za pravico iz petega odstavka 76. člena, so tudi pravice iz 4. do 7. točke tretjega odstavka 104. člena in 4. do 7. točka četrtega odstavka 107. člena ZASP (Državni zbor, 2007) t.i. »preostale« poplačilne pravice oziroma neposredni zahtevki avtorja do uporabnikov, ki delo uporabljajo na določen način. Avtorju te pravice oziroma zahtevki pripadajo samo, če prenese svoje izključne pravice, zato ne gre za samostojno poplačilno pravico. Enako kot pri petem odstavku 76. člena ZASP, gre za implementacijo prvega odstavka 18. člena Direktive 2019/790 (Vlada Republike Slovenije, 2022, str. 110).

2.4.3. Nove samostojne poplačilne pravice

2.4.3.1. Izvajalci

Izvajalci, katerih izvedbe so na videogramu (na primer filmski igralci), imajo po 19. členu ZASP-I (Državni zbor, 2022) neodpovedljivo pravico do primernega nadomestila za vsakokratno radiodifuzno oddajanje ali kakšno drugo obliko priobčitve javnosti videograma s svojo izvedbo. Izvajalcem pripada nadomestilo tudi za priobčitev javnosti v okviru storitev deljenja vsebin na spletu. Po predlogu zakona se s tem položaj izvajalcev, katerih izvedbe so na videogramu, smiselno izenačuje s položajem izvajalcev, katerih izvedbe so na fonogramu, saj bodo tudi ti izvajalci prejeli

nadomestilo za uporabo videograma s svojo izvedbo. Zavezanec za plačilo nadomestila je uporabnik (Vlada Republike Slovenije, 2022, str. 26).

Menimo, da pri tej pravici ne gre za »preostalo« pravico, ker izvajalci po ureditvi v 121. členu ZASP (Državni zbor, 2007) nimajo izključne pravice priobčitve videogramov z njihovo izvedbo javnosti. Izjema je samo izključna pravica dajanja izvedb na videogramih na voljo javnosti (peta točka 121. člena ZASP (Državni zbor, 2007)), kot podskupina pravic priobčitve varovanih del javnosti. Ta pravica je bila izvajalcem priznana z Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP-B (Državni zbor 2004), pri čemer v zakonodajnem predlogu za takšno spremembo ni posebnega pojasnila (Vlada Republike Slovenije, 2004, str. 47). V delu, ki se nanaša na pravico do nadomestila za dajanje izvedb na videogramih na voljo javnosti, gre tako za »preostalo« pravico, v delu, ki se nanaša na druge oblike priobčitve izvedb z videogramov javnosti, pa za samostojno poplačilno pravico. Pravna narave te nove poplačilne pravice izvajalcev je enaka pravni naravi pravice priobčitve fonogramov javnosti (prvi odstavek 122. člena in 130. člen ZASP (Državni zbor, 2007)), ki pa, kot že pojasnjeno, v slovenski sodni praksi in pravni literaturi še ni v celoti pojasnjena.

2.4.3.2. Filmski producenti

Z novim 134.a členom ZASP (Državni zbor, 2007) se po vzoru ureditve pravice proizvajalca fonogramov do nadomestila za priobčitev fonogramov javnosti določa pravica filmskega producenta do primernega nadomestila za vsakokratno radiodifuzno oddajanje ali kakšno drugo obliko priobčitve videograma javnosti. Ureditev naj bi po predlogu odpravila neenako obravnavo filmskega producenta v primerjavi s proizvajalcem fonograma v enakih okoliščinah (Vlada RS, 2022, str. 29), Takšna utemeljitev pa ne upošteva,

da je filmski producent zaradi zakonske domneve prenosa vseh pravic na avdiovizualnem delu, inkorporiranem v videogramu, bolj zaščiten od proizvajalca fonogramov, in zato z njim ni v primerljivem položaju. Tudi tu gre za t.i. »novo poplačilno pravico«, razen v delu, ki se nanaša na dajanje videogramov na voljo javnosti (ki je po 5. točki 134. člena ZASP (Državni zbor, 2007) izključna pravica filmskih producentov), kjer gre za »preostalo« pravic oziroma za neposredni zahtevek za plačilo.

3. Nove pravice na avdiovizualnih delih z vidika prepovedi povratne veljave zakona

3.1. Prepoved retroaktivnosti iz 155. člena Ustave

Pravilo, po katerem zakonodajne spremembe učinkujejo za naprej, je uveljavljeno v večini modernih pravnih sistemov. Izhodišče je, da če nekaj storimo danes, naj bo to dejanje presojano po pravnih pravilih, ki veljajo danes, in ne na podlagi jutrišnjih povratnih prilagoditev (Ustavno sodišče Republike Slovenije, 2022, 23. točka obrazložitve). Temu spoznanju sledi tudi prvi odstavek 155. člena Ustave (Državni zbor, 1991), po katerem zakoni, drugi predpisi in splošni akti ne morejo imeti učinka za nazaj.

V skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo (Vatovec, 2019) učinkuje predpis retroaktivno:

- če je za začetek njegove uporabe določen trenutek pred njegovo uveljavitvijo, oziroma

- če je za začetek njegove uporabe določen trenutek po njegovi uveljavitvi, vendar njegove posamezne določbe učinkujejo tako, da za nazaj posežejo v pravne položaje ali pravna dejstva, ki so bili zaključeni v času veljavnosti prejšnje pravne norme.

Po drugem odstavku 155. člena Ustave (Državni zbor, 1991) je retroaktivnost izjemoma dopustna, če jo določi za-

kon, če to zahteva javna korist in če se s tem ne posega v pridobljene pravice. Retroaktivnost je lahko torej v izjemnih primerih sredstvo za vzpostavitev pravičnosti (Šturm, 2002). Povratno učinkovanje lahko upraviči le posebna, prav povratno učinkovanje predpisa utemeljujoča javna korist, ki mora biti v zakonodajnem postopku posebej ugotovljena (Ustavno sodišče, 2013, 26. točka obrazložitve).

USRS je v naslednjih primerih ugotovilo protiustavnost retroaktivnega poseganja v pogodbeno razmerja:

- zakon je kot nične opredelil pogodbe o nakupu kmetijskega zemljišča, ki so bile veljavno sklenjene po prejšnji ureditvi (Ustavno sodišče, 1998);

- zakon je za nazaj določila neomejeno odgovornost prevzemnikov kapitala ali poslovanja družbe za obveznosti te družbe (Ustavno sodišče, 1994);

- zakon je omejil možnosti odpovedi že obstoječe najemne pogodbe prejšnjemu imetniku stanovanjske pravice, s tem pa je ureditev spremenila najemna razmerja, predhodno sklenjena v skladu z veljavnimi predpisi (Ustavno sodišče, 1996);

- zakon je določal posebna pravila in pogoje za uveljavitev notarske hipoteke, s čimer je ureditev v bistvenem drugače konstituirala pravna položaja upnika in dolžnika iz že sklenjenega dogovora (Ustavno sodišče, 2013a);

- zakon je sprožitev valutne kapice vezal na trenutek pred uveljavitvijo zakona, in sicer na menjalni tečaj na dan črpanja kredita (Ustavno sodišče, 2022).

3.2. Načelo varstva zaupanja v pravo iz 2. člena Ustave

Ureditev, ki vpliva na prihodnje denarne tokove iz pogodb, sklenjenih pred njeno uveljavitvijo, lahko pomenila tudi nepravo retroaktivnost, ki jo Ustavno sodišče povezuje s splošnimi načeli pravne države, ki vključujejo načelo varstva zaupanja v pravo (Šturm, 2002). Pri nepravi retroaktivnosti ureja zakon konkretni dejanski stan, ki je sicer nastal že

pred objavo zakona, ni pa še bil v celoti zaključen (Ustavno sodišče, 1993). Retroaktivnost je v takem primeru mogoče upravičiti, če gre za poseg, ki je utemeljen v prevladujočem in legitimnem interesu, ter ob tehtanju med pravicami v koliziji.

V ustavnosodni presoji v zvezi z nepravo retroaktivnostjo pa redko najdemo primere, ko bi država posegla v razmerja med posamezniki. Ustavno sodišče tak poseg presoja strožje kot posege v obveznosti oblastnega organa. Ustavno sodišče tako ni našlo legitimnih interesov za spremembo obsega obveznosti meničnega zavezanca (Ustavno sodišče, 2013b). Tehtanje pa je prestala ureditev prenehanja ali konverzije kvalificiranih obveznosti banke, ker je zakon v celoti upoštevala pravilo „noben upnik na slabšem kot v stečaju“ (Ustavno sodišče, 2016). Pri nepravi retroaktivnosti daje Ustavno sodišče poseben pomeni tudi ureditvi prehodnega obdobja (Ustavno sodišče, 2005).

3.3. Prepoved povratne veljave predpisov v pravu EU

V pravu EU je prepoved retroaktivne uporabe predpisov zasidrana v načelih varstva legitimnih pričakovanj in pravne varnosti, ki sta sestavni del pravnega reda EU (Kryvoi in Matos, 2021, str. 46). Ta načela zahtevajo, da so pravila jasna, predvidljiva in da se praviloma uporabljajo le za prihodnje položaje, saj morajo posamezniki in podjetja nedvoumno poznati svoje pravice in obveznosti. Prepoved retroaktivnosti morajo upoštevati institucije EU in države članice, kadar izvršujejo pooblastila, ki izhajajo iz direktiv (CJEU, C-72/15, 161. točka obrazložitve, in CJEU, C-611/17, 111. točka obrazložitve). Retroaktivna uporaba je dopustna le izjemoma, kadar to narekuje splošni interes ob hkratnem spoštovanju legitimnih pričakovanj prizadetih (CJEU, C-256/07, 32. točka obrazložitve). Ustavno sodišče (2016) je že pojasnilo, da načelo varstva legitimnih pričakovanj kot splošno načelo prava EU funkcionalno ustreza načelu zaupanja v pravo iz 2. člena Ustave.

»Preostale« poplačilne pravice po ZASP-I (Državni zbor, 2022) pomenijo implementacijo prvega odstavka 18. člena Direktive 2019/790 (Evropski parlament in Svet, 2019), po katerem »Države članice zagotovijo, da so avtorji in izvajalci, kadar licencirajo ali prenesejo svoje izključne pravice za izkoriščanje svojih del ali drugih predmetov varstva, upravičeni do prejemanja primernega in sorazmernega plačila.« V drugem odstavku istega člena je sicer poudarjena diskrecijska pravica držav članic, da lahko pri tem »prosto uporabljajo različne mehanizme in upoštevajo načelo pogodbene svobode ter pravično ravnovesje med pravicami in interesi.« Drugi odstavek 26. člena Direktive 2019/790 (Evropski parlament in Svet, 2019) pa izrecno določa, da se ta direktiva »uporablja brez poseganja v katere koli akte, sklenjene, in pravice, pridobljene pred 7. junijem 2021.« V navedeni določbi direktive se tako zrcali prepoved povratne veljave aktov kot temeljni gradnik pravnega reda EU.

3.4. Povratno učinkovanje ureditve v ZASP-I?

Po prvem odstavku 31. člena se ZASP-I (Državni zbor, 2022) uporablja za vsa dela in predmete sorodnih pravic, na katerih avtor ali imetnik sorodne pravice 7. junija 2021 še uživa varstvo po do sedaj veljavnih določbah zakona, ter za dela in predmete sorodnih pravic, ki bodo nastali po tem datumu. Po drugem odstavku 31. člena ZASP-I (Državni zbor, 2022) pa tretji odstavek 122. člena ZASP (Državni zbor, 2007) ne posega v pogodbe o prenosu sorodnih pravic, ki so bile sklenjene, ali dejanja uporabe, ki so bila izvršena pred uveljavitvijo tega zakona.

Predlagatelj zakona je v obrazložitvi 31. člena ZASP-I (Državni zbor, 2022) pojasnil, da določbe novega petega in šestega odstavka 76. člena, nove 4., 5., 6. in 7. točke tretjega odstavka 104. člena, nove 4., 5., 6. in 7. točke četrtega odstavka 107. člena, novega drugega odstavka 122. člena, spremenjenega drugega odstavka 123. člena in novega 134.a

člena ZASP (Državni zbor, 2007) vzpostavljajo nove pravice, ki nimajo retroaktivnega učinka in ne morejo posegati v pogodbe o prenosu avtorske ali sorodnih pravic, ki so bile sklenjene, pred uveljavitvijo tega zakona. Ker ZASP teh pravic do zdaj ni urejal, naj imetniki pravic pred tem ne bi mogli sklepati pogodb, ki bi se nanašale na te pravice do primerne-ga nadomestila (nove poplačilne pravice). To naj bi izhajalo tudi iz spremembe zakonske dikcije, da avtor pri prenosu »ima« poplačilno pravico, namesto prejšnje dikcije, da avtor pri prenosu »obdrži« poplačilno pravico (Vlada Republike Slovenije, 2022, str. 129).

Pravice iz 4., 5., 6. in 7. točke tretjega odstavka 104. člena ter 4., 5., 6. in 7. točke četrtega odstavka 107. člena ter iz drugega odstavka 122. člena in 134.a člena v delu, ki se nanaša na pravico do nadomestila za dajanje videogramov na voljo javnosti, zagotavljajo avtorjem, izvajalcem oziroma filmskim producentom, da ne glede na siceršnje pogodbene dogovore dobijo plačilo za priobčitev avdiovizualnih del oziroma videogramov javnosti. Pravica priobčitve avdiovizualnih del javnosti ter pravici izvajalcev in filmskih producentov dajanja videogramov na voljo javnosti so izključne pravice po drugem odstavku 22. člena, 5. točki 121. člena in 5. točki 134. člena ZASP (Državni zbor, 2007). Uporabnik, ki je dovoljenje za izkoriščanje dela v okviru teh pravic že pridobil od filmskega producenta (kot derivativnega imetnika pravic), ima pogodbeno pričakovano upravičenje, da mu za iste pravice iste kategorije avtorjev ne bo treba še enkrat plačati. »Preostale« pravice do nadomestila lahko zato učinkujejo samo na dva načina – bodisi bo moral uporabnik dodatno plačati za pravico, za katero je enkrat že plačal, bodisi bo filmski producent moral del plačila, ki ga je prejel oziroma ga periodično prejema na podlagi pogodbe z uporabnikom (oziroma preko kolektivne organizacije), odstopiti soavtorjem avdiovizualnega dela in izvajalcem.

Da dodatno preučimo, ali ZASP-I (Državni zbor, 2022) v delu, v katerem ureja »preostale« poplačilne pravice, lahko

posega v obstoječa pogodbeno razmerja, smo v nadaljevanju preverili način implementacije tovrstnih pravic v avstrijsko, nemško in švicarsko avtorsko pravo.

4. Primerjalnopравни vidiki

4.1. Avstrija

Enako kot v slovenskem pravu, tudi prvi odstavek § 38 avstrijskega Zveznega zakona o avtorskih pravicah za literarna in umetniška dela ter o sorodnih pravicah (avstrijski UrhG (Nationalrat, 1936)) določa domnevo prenosa izključnih pravic od avtorja na filmskega producenta. Zakonski zahtevki za plačilo (gesetzliche Vergütungsansprüche) pripadajo pol filmskemu producentu in pol avtorju, razen če se jim avtor ne more odpovedati.

Odstavek 1a § 38 UrhG avstrijskega UrhG (Nationalrat, 1936) pa določa zahtevek za udeležbo avtorja na prihodkih filmskega producenta iz radiodifuzne retransmisije (nem. Beteiligungsanspruch). Avtor lahko zahteva plačilo od filmskega producenta, njegov delež pa znaša – če ni dogovorjeno drugače – eno tretjino. Avtor ima neposreden zahtevek proti uporabniku le samo, da dokaže, da je tak zahtevek priznal filmski producent ali da je bil ugotovljen s sodno odločbo. Zahtevek za udeležbo se uveljavlja izključno prek kolektivne organizacije (nem. Verwertungsgesellschaftspflicht). Artikel IV avstrijskega UrhG (Nationalrat, 1936) vsebuje prehodno določbo, ki izrecno določa, da se odstavek 1a § 38 uporablja za komercialno proizvedena filmska dela, katerih snemanje se je začelo po uveljavitvi navedene zakonske ureditve.

Odstavek 1a § 38 UrhG je bil v zakon uveden z uveljavitvijo zakonske novele iz leta 2005 (Nationalrat, 2005). Iz predloga izhajajo naslednje značilnosti zakonske ureditve (Justizausschuss, 2005, str. 1-6):

1) gre za zahtevek za udeležbo avtorja pri prihodkih iz radiodifuzne retransmisije (nem. Beteiligungsanspruch);

2) zahtevek lahko avtor uveljavlja proti filmskemu producentu;

3) namen zahtevka je izboljšati avtorjev pravni položaj v razmerju do filmskega producenta;

4) odstavek 1a § 38 se ne uporablja za dela, nastala pred njegovo uveljavitvijo, s čimer se preprečuje retroaktivna uporaba zakona;

5) zahtevek se obvezno uveljavlja po kolektivni organizaciji, toda samo na podlagi pooblastila avtorja; ter

6) zahtevek uveljavlja kolektivna organizacija, ki zastopa avtorje, proti kolektivni organizaciji, ki zastopa producente.

Predlagatelj zakona je preučil tudi možnost ureditve neposrednega zahtevka avtorja proti kabelskemu operaterju kot obliko zakonite cesije dela plačila, ki pripada filmskemu producentu kot imetniku pravic. Ugotovil je, da ima takšna ureditev več slabosti glede določnosti obsega pravic in obremenjevanja kabelskih operaterjev, zato se za uveljavitev neposrednega zahtevka ni odločil.

Kolektivna organizacija filmskih ustvarjalcev (VdFS - Verwertungsgesellschaft der Filmschaffenden) ima izrecno dovoljenje nadzornega organa za kolektivno upravljanje zahtevka za udeležbo v primeru sočasne, popolne in nespremenjene retransmisije v skladu s § 38(1a) UrhG (Aufsichtsbehörde für Verwertungsgesellschaften, 2024). Delež prihodkov iz naslova zahtevka za udeležbo se izračuna za vsako leto posebej glede na delež »novih«, t.j. po uveljavitvi novele posnetih filmov, ki se retransmitirajo (Urheberrechts-senat, 2007, str. 30).

4.2. Nemčija

Drugi odstavek § 20b nemškega Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (nemški UrhG (Bundesrat, 1965)) določa, da če je avtor pravico retransmisije podelil radiodifuzni organizaciji, proizvajalcu fonogramov ali filmskemu producentu, mora operater retransmisije avtorju kljub temu plačati ustre-

zno nadomestilo za retransmisijo. Tako kot v slovenskem pravu gre za neposredni zahtevek avtorja proti uporabniku (nem. Direktvergütungsanspruch). Zahtevku se ni mogoče odpovedati, vnaprej pa se lahko odstopi le kolektivni organizaciji in jo lahko samo ta uveljavlja. § 137h nemškega UrhG (Bundesrat, 1965) pa izrecno določa, da se drugi odstavek § 20b uporablja samo, če je bila pogodba o prenosu izključne pravice sklenjena po uveljavitvi te zakonske določbe, tj. po 1. juniju 1998. Neposredni zahtevek avtorja za plačilo ni odvisen od razmerja med kabelskimi operaterji in filmskimi producenti.

Navedena zakonska določba je bila sprejeta iz kulturno-političnih razlogov in ob upoštevanju načela pravičnosti v avtorskem pravu (Dustmann in Engels, 2024, obr. št. 20). Radiodifuzna retransmisija je namreč občinstvu omogočila širši dostop do avtorskih del, avtorji pa od tega niso imeli dodatnega dohodka (Bundesregierung, 1996a, str. 10).

Prvotni zakonodajni predlog (Bundesregierung, 1996b, str. 8) je sicer predvideval, da se zahtevek avtorja zoper kabelske operaterje v celoti uveljavlja že od začetka veljavnosti zakona. V predlogu z dne 11. 2. 1998 pa se je učinkovnje novega zakona omejilo na primere, ko je bila pogodba med avtorji in filmskim producentom sklenjena po uveljavitvi zakona. Zakonodajalec je s tem deležnikom omogočil prilagoditev zakonskim spremembam in hkrati preprečil poseganje v obstoječe pogodbe ter s tem povezana zapletena vprašanja njihovega prilagajanja (Bundesregierung, 1998, str. 4).

V praksi delitve zbranih prihodkov iz naslova pravic radiodifuzne retransmisije, vključno z neposrednimi zahtevkih avtorjev za plačilo, potekajo preko Centralne službe za predvajanje televizijskih oddaj (Zentralstelle für die Wiedergabe von Fernsehsendungen - ZWF). Kolektivna organizacija VG Bild-Kunst, ki zastopa pravice soavtorjev avdiovizualnih del, je iz naslova neposrednega zahtevka za plačilo upravičena do 15,78 % zbranih sredstev (ZWF, 2025, str. 9).

4.3. Švica

Primer ureditve neposrednega zahtevka za plačilo je tudi Art. 13a švicarskega Zveznega zakona o avtorski in sorodnih pravicah (švicarski UhrG (Bundesversammlung 2015)). Ta določa, da kdor zakonito omogoči dostop do avdiovizualnega dela tako, da imajo uporabniki do njega dostop kjerkoli in kadarkoli želijo, mora avtorjem plačati nadomestilo. Nadomestilo se ne plača, če avtor oziroma njegovi dediči sami osebno uveljavljajo izključno pravico, ali kadar avdiovizualno delo sodi v eno izmed posebnih zakonsko določenih kategorij. Zahtevke za nadomestilo je neprenosljiv in neodpovedljiv, pripada izključno avtorjem ter nadomešča plačilo za pogodbeno dogovorjeno uporabo dela. Uveljavljajo ga lahko le za to pooblaščen kolektivne organizacije. Avtorji avdiovizualnih del, ki niso bila proizvedena v Švici, pa imajo pravico do nadomestila samo, če tudi država, kjer je bilo delo ustvarjeno, predvideva tovrstno pravico. Določba se ne uporablja za glasbo, vključeno v avdiovizualna dela, ker imajo avtorji glasbenih del pravico do sorazmernega deleža prihodkov iz kolektivnega upravljanja izključnih pravic (Eidgenössisches Institut für Geistiges Eigentum, 2017, str. 674). Enako kot v avstrijskem in nemškem pravu pa tretji odstavek Art. 81 določa, da se Art. 13a ne uporablja, kadar je bila licenčna pogodba sklenjena pred uveljavitvijo zakona. V predlogu zakona je pojasnjeno, da se s tem zagotavlja pravna varnost (prav tam, str. 652).

5. Zaključek

ZASP-I (Državni zbor, 2022) je določil vrsto novih poplačilnih pravic, ki smo jih v članku sistematično predstavili. Od navedenih pravic so posebej pomembne neodpovedljive in neprenosljive »preostale« poplačilne pravice oziroma zahtevki za plačilo iz naslova priobčitve avdiovizualnih del javnosti, ki jih ima avtor avdiovizualnega dela kljub prenosu izključne

pravice na filmskega producenta. »Preostale« pravice zagotavljajo pravično udeležbo ustvarjalcev na dohodkih iz sekundarnega izkoriščanja avdiovizualnih del. Gre za pravni mehanizem, ki je z različnimi modalitetami uveljavljen tudi v primerjalnem pravu. »Preostala« poplačilna pravica je lahko oblikovana kot neposredni zahtevek do uporabnika (direkte Vergütungsanspruch) ali pa kot zahtevek za udeležbo na prihodkih filmskega producenta (Beteiligungsanspruch). S to pravico se lahko avtorju zagotavlja dodatno plačilo, poleg tistega, dogovorjenega v pogodbah s filmskim producentom. Lahko pa gre, tako kot v švicarskem pravu, za zahtevek, ki nadomesti siceršnja pogodbeno določila.

Pri oblikovanju tovrstnih pravic pa je treba upoštevati, da gre za poseg v pogodbeno svobodo na področju ustvarjanja in izkoriščanja avdiovizualnih del, ki lahko negativno vpliva na pravno varnost. V primerjalnopravnih ureditvah so zato poskrbeli, da z uveljavitvijo »preostalih« poplačilnih pravic niso posegli v obstoječe pogodbe med avtorji in filmskimi producenti. Zato menimo, da bi bilo treba 31. člen ZASP-I (Državni zbor, 2022) spremeniti tako, da se bodo pravice iz 4., 5., 6. in 7. točke tretjega odstavka 104. člena ZASP, iz 4., 5., 6. in 7. točke četrtega odstavka 107. člena ter iz drugega odstavka 122. člena in 134.a člena ZASP (Državni zbor, 2007) (zadnji dve samo v delu, ki se nanaša na pravico do nadomestila za dajanje videogramov na voljo javnosti), uporabljale samo tedaj, ko je bila pogodba o filmski produkciji za konkretno delo sklenjena po uveljavitvi ZASP-I. S tem se bo zagotovila skladnost ureditve s 155. členom Ustave (Državni zbor, 1991) in z Direktivo 2019/790 (Evropski parlament in Svet, 2019). Iz ustaljene ustavnosodne presoje je namreč jasno razvidno, da zakonski retroaktivni poseg v učinke in posledice obstoječih pogodbenih razmerij ni dopusten.

Konkretne posledice predlagane spremembe bi bile, da bi AIPA kot kolektivna organizacija, ki na slovenskem ozemlju upravlja pravice ustvarjalcev (soavtorjev avdiovizualnih del in izvajalcev) in filmskih producentov, morala za vsako

leto posebej ugotoviti delež avdiovizualnih del, za katere je bila pogodba o avdiovizualni produkciji sklenjena po 26. 10. 2022, ki jih retransmisirajo operaterji retransmisije. To bi lahko AIPA storila po vzoru avstrijske prakse, kjer je bil v letu po uveljavitvi nove ureditve ugotovljen delež popolnoma novih avdiovizualnih del 5,94 %, delež pa se je nato spreminjal – večinoma povečeval, a na začetku tudi zmanjševal (Urheberrechtssenat, 2007, str. 30). Samo za ta delež bi nato ustvarjalcem pripadale nove pravice, našteje v prejšnjem odstavku tega poglavja. Pri oblikovanju deleža prihodka iz kableske retransmisije, ki pripada ustvarjalcem, pa bi AIPA morala poskrbeti za uravnoteženo zastopanje interesov vseh deležnikov: v proučevanih primerjalnopравниh ureditvah so namreč kolektivne organizacije, ki upravljajo pravice filmskih producentov, ločene od kolektivnih organizacij, ki upravljajo pravice ustvarjalcev avdiovizualnih del. Upravljanje vseh pravic »pod eno streho« pa lahko ob uveljavitvi novih pravic, ki posegajo v prihodke iz »starih« pravic, ustvarja konflikt interesov, ki bi se, če bi se pravice upravljale ločeno, reševal s pogajanjem, pred Svetom za avtorsko pravo ali na sodišču. V izogib zastajanju sredstev pri kolektivni organizaciji pa bi bilo treba še določiti, da se te pravice upravljajo samo na podlagi ustvarjalčevega pooblastila, ne pa na podlagi zakona – to vprašanje bo predmet proučitve v naslednjih člankih.

LITERATURA IN VIRI

- Aufsichtsbehörde für Verwertungsgesellschaften. (2024). *Wahrnehmungsgenehmigung*. URL: https://www.vdfts.at/media/vdfts_wng_2024_excerpt.pdf, 14. 12. 2025.
- Bundesrat. (1965). Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – nemški UrhG). *BGBI. I S. 1273, nazadnje spremenjen BGBI. 2024 I Nr. 323*.
- Bundesregierung (1996a). *Entwurf eines Vierten Gesetzes zur Änderung des Urheberrechtsgesetzes* (Drucksache 13/4796). URL: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/047/1304796.pdf>, 14. 12. 2025.
- Bundesregierung. (1996b). *Entwurf eines Vierten Gesetzes zur Änderung des Urheberrechtsgesetzes* (Drucksache 212/96). <https://dserver.bundestag.de/brd/1996/D212+96.pdf>
- Bundesregierung. (1998). *Entwurf eines Vierten Gesetzes zur Änderung des Urheberrechtsgesetzes* (Drucksache 13/9856). <https://dserver.bundestag.de/btd/13/098/1309856.pdf>
- Bundesversammlung. (2015). Zvezni zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Bundesgesetz über das Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – švicarski UrhG). *AS 2015 3631; BBl 2009 8533*.
- Državni zbor. (1991). *Ustava Republike Slovenije*. Uradni list RS, št. 33/91-I in nasl.
- Državni zbor. (2007). *Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP)*. Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15, 63/16 – ZKUASP, 59/19, 130/22.
- Državni zbor. (2022). Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP-I). (2022). *Uradni list RS, št. 130/22*.
- Dustmann, A. in Engels, S. (2024). 20b UrhG. V F. K. Fromm & W. Nordemann (ur.), *Urheberrecht* (13. izd.). München: C.H. Beck.
- Eidgenössisches Institut für Geistiges Eigentum. (2017). *Botschaft zur Änderung des Urheberrechtsgesetzes sowie zur Genehmigung zweier Abkommen der Weltorganisation für geistiges Eigentum und zu deren Umsetzung*. BBl 2018 591. URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2018/184/de>, 14. 12. 2025.
- Evropska komisija. (2024). *Study on contractual practices affecting the transfer of copyright and related rights and the ability of creators and producers to exploit their rights*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0710200c-103a-11f0-b1a3-01aa75ed71a1>, 14. 12. 2025.
- Evropski parlament in Svet. (2006). *Direktiva 2006/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine*. Uradni list Evropske unije, L 376, 28–35.
- Evropski parlament in Svet. (2019). *Direktiva 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES*. Uradni list Evropske unije, L 130, 17.5.2019, pp. 92–125.
- Justizausschuss. (2005). *Bericht und Antrag über den Entwurf eines Bundesgesetzes, mit dem das Urheberrechtsgesetz geändert wird (Urheberrechtsgesetz-Novelle 2005 UrhG-Nov 2005)*. URL: https://www.parlament.gv.at/dokument/XXII/I/1240/fname_053133.pdf, 14. 12. 2025.
- Kryvoi, Y., in Matos, S. (2021). Non-Retroactivity as a General Principle of Law. *Utrecht Law Review*, 17(1), 46–58.
- Legrand, E. (2022). *Study on the place and role of authors and composers in the European music streaming market*. URL: <https://authorsocieties.eu/content/uploads/2022/09/music-streaming-study-28-9-2022.pdf>, 14. 12. 2025.
- Melichar, F. (2010). Vor §§ 44a ff. V G. Schriecker & U. Loewenheim (ur.), *Urheberrecht* (4. izd.). München: C.H. Beck.
- Mežnar, Š., Ovčak Kos, M. (2015). *Pravna ocena stanja na področju uveljavljanja pravic intelektualne lastnine v RS*. Celje.
- Nationalrat. (1936). Zvezni zakon o avtorskih pravicah za literarna in umetniška dela ter o sorodnih pravicah (Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte – avstrijski UrhG). (1936). *BGBI. Nr. 111/1936 (StR: 39/Gu. BT: 64/Ge S. 19)*.
-

- Nationalrat. (2005). *Urheberrechtsgesetz-Novelle 2005 - UrhG-Nov 2005*. BGBl. I Nr. 22/2006.
- Repas, M., Ovčak Kos, M., in Zirnstein, E. (2023). *Pravo intelektualne lastnine*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Senftleben, M., Izyumenko, E. (2024). *Author Remuneration in the Streaming Age – Exploitation Rights and Fair Remuneration Rules in the EU*. URL: <https://ssrn.com/abstract=4981352>, 14. 12. 2025.
- CJEU, C-256/07, *Mitsui & Co. Deutschland v Hauptzollamt Düsseldorf*, Court of Justice of the European Union, 19. 3. 2009, ECLI:EU:C:2009:167.
- CJEU, C-72/15, *PJSC Rosneft Oil Company v Her Majesty's Treasury et Others*, Court of Justice of the European Union, 28. 3. 2017, ECLI:EU:C:2017:236.
- CJEU, C-611/17, *Italian Republic v Council of the European Union*, Court of Justice of the European Union, 30. 4. 2019, ECLI:EU:C:2019:332.
- Šturm, L. (2002). 155. člen. V L. Šturm (ur.), *Komentar Ustave Republike Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije.
- Trampuž, M. (2000). *Avtorsko pravo: izbrana poglavja*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Trampuž, M. (2007). *Kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic: ureditev v Sloveniji in Evropski skupnosti*. Ljubljana: GV Založba.
- Trampuž, M., Oman, B., & Zupančič, A. (1997). *Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP) s komentarjem*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Urheberrechtssenat. (2007). *Sklep 3/06-24 (26. julij 2007)*. https://www.justiz.gv.at/file/2c92fd1585ca5f5d0185de056bff289b.de.0/urhrs_3-06-24.pdf
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (1993). *Sklep U-I-123/92*. ECLI:SI:USRS:1993:U.I.123.92.
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (1994). *Odločba U-I-115/93*. ECLI:SI:USRS:1994:U.I.115.93.
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (1996). *Odločba U-I-119/94*. ECLI:SI:USRS:1996:U.I.119.94.
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (1998). *Odločba U-I-340/96*. ECLI:SI:USRS:1998:U.I.340.96.
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (2008). *Odločba U-I-98/07*. ECLI:SI:USRS:2008:U.I.98.07.
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (2013a). *Odločba U-I-158/11*. ECLI:SI:USRS:2013:U.I.158.11.
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (2013b). *Odločba U-I-79/12*. ECLI:SI:USRS:2013:U.I.79.12.
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (2015). *Odločba U-I-196/14*. ECLI:SI:USRS:2016:U.I.196.14.
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (2016). *Odločba U-I-295/13*. ECLI:SI:USRS:2014:U.I.295.13.
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (2022). *Odločba U-I-64/22, U-I-65/22*. ECLI:SI:USRS:2022:U.I.64.22.
- Vatovec, K. (2019). 155. člen. V M. Avbelj (ur.), *Komentar Ustave Republike Slovenije*. Nova Gorica: Nova univerza, Evropska pravna fakulteta.
- Vlada Republike Slovenije. (2004). *Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP-B), EPA 1157-III*. https://www.iusinfo.si/AppendixExtSlo/PDZ/PORODZ2004N20P29_22_1.pdf
- Vlada Republike Slovenije. (2022). *Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, EVA 2020-2130-0064*. https://www.iusinfo.si/AppendixExtSlo/PDZ/PORODZ2022M08D26N10_2_1.PDF
- Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (2015a). *Sklep III Ips 141/2014*. ECLI:SI:VSRS:2015:III.IPS.141.2014.
- Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (2015b). *Sklep III Ips 142/2014*. ECLI:SI:VSRS:2015:III.IPS.142.2014.
- Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (2024). *Sklep III DoR 7/2025*. ECLI:SI:VSRS:2025:III.DOR.7.2025.
- ZWF. (2025). *Transparenzbericht 2024*. https://zentralstelle-wiedergabe-fernsehsendungen.de/download.2df29059e6d1ec3d6a766720c0da2fad_1/